

FELSEFE & EDEBİYAT GAZETESİ

CILT: 18-19. YÜZYIL ÖZEL SAYISI

HAZIRLAYAN: İLKER ÜNSAL

KONU: DİL VE EDEBİYAT İLİŞKİSİ

Hazırlayan: İlker ÜNSAL

18. YÜZYIL - 19. YÜZYIL FELSEFESİNİN DİL VE EDEBİYATLA İLİŞKİSİ

FELSEFE VE EDEBİYATIN GÜÇ BİRLİĞİ

Karşılıklı Etkileşim: Felsefe ve edebiyat, insanın kendini ifade etme biçimleri olarak bu dönemde kol kola girmiş, yazarlar yaşadıkları çağın felsefesinden derinden etkilenmiştir.

Matbaanın Devrimi: Matbaa teknolojisinin gelişmesiyle kitaplar ucuzlamış, okuryazarlık artmış ve felsefi tartışmalar dar elit kesimden çıkıp geniş halk kitlelerine (romanlar aracılığıyla) ulaşmıştır.

Romanların Felsefi Yükü: Bu dönemdeki edebi eserlerde (özellikle Romantizm ve Realizm akımlarında); insan hakları, akıl, eşitlik, özgürlük, sınıf çatışması ve modernleşme gibi devasa felsefi problemler işlenmiştir.

Dev Yazar Kadrosu: Goethe, Balzac, Hugo, Dostoyevski, Tolstoy ve Zola gibi edebiyat devlerinin ortaya koyduğu klasik eserlerin hemen hepsi dönemin büyük felsefi problemlerine dayanmaktadır.

Türk Edebiyatına Yansımalar: Batı'daki bu felsefi ve edebi hareketlilik çeviriler yoluyla Türkiye'ye de ulaşmış; Namık Kemal, Ahmet Mithat, Tevfik Fikret ve Ziya Paşa gibi yazarların eserlerinde Batı felsefesinin izleri görülmüştür.

ÇAĞI DEĞİŞTİREN SİLAH: ANSİKLOPEDİ VE FELSEFİ ROMANLAR

Büyük Proje (Ansiklopedi): Fransa'da Diderot ve d'Alembert öncülüğünde, iki yüzden fazla aydınlanmacı yazarın katılımıyla 1751-1776 yılları arasında tam 35 ciltlik devasa bir Ansiklopedi yayımlanmıştır.

Amaç: Diderot'ya göre amaç; yeryüzündeki dağınık bilgileri toplamak ve gelecek nesillere aktararak onların "daha erdemli ve daha mutlu" olmalarını sağlamaktır.

Otoriteye Bařkaldırđ: Rousseau ve Voltaire gibi devlerin de katkı sağladığı bu eser, sadece masum bir sözlük değil; dönemin dinsel, siyasi ve toplumsal otoritelerini (kiliseyi ve kralları) örtük olarak reddeden bir bařkaldırđ belgesiydi.

Deneyciliđin Zaferi: Ansiklopedi, John Locke'un temsilcisi olduğu "Empirizm" (Deneycilik) akımını temel almış ve Avrupa'nın genel düşünce tarzını kökünden değiştirmiştir.

Felsefi Romanlar: Aklın kılavuzluğunda her şeyin sorgulandığı bu dönemde, filozoflar ağır felsefi metinler yazmak yerine fikirlerini daha geniş kitlelere yaymak için "Felsefi Romanlar" kaleme almıştır. Voltaire'in Candide'i veya Rousseau'nun Emile'i bu akıllıca stratejinin en ünlü örnekleridir.